

N:o 78.

Ank. till Riksd. kansli den 5 maj 1896, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af §§ 9, 11 och 14 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 151, har herr *O. Eklund* återupptagit sitt vid tvenne föregående riksdagar framlagda förslag om likställighet emellan Stockholm och öfriga rikets städer i afseende å den kommunala rösträtten.

Han föreslår nemligen alternativt: antingen

att Riksdagen för sin del måtte besluta, att §§ 9, 11 och 14 af kongl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm af den 23 maj 1862 måtte erhålla följande ändrade lydelse:

§ 9. En hvar välfrejdad svensk undersåte, som är medlem af kommunen samt enligt § 40 förbunden att till densamma erlægga skatt, är, med iakttagande af de närmare bestämmelser, som §§ 10 och 11 innehålla, berättigad att i val af stadsfullmäktig deltaga.

Enahanda rättighet tillkommer bolag.

§ 11. Ej må den, som för oguldna stadsutskylder häftar, i valet deltaga.

§ 14. Stadsfullmäktig kan ej den vara, som icke uppnått 25 års ålder; ej den, som icke råder öfver sig och sitt gods; ej den, som all sin egendom till borgenärer afträdt och icke, på sätt lag förmår, visa gitter, att han från deras kraf fri är; ej den, som är för nesligt brott

tilltalad eller under framtiden stäld; ej heller den, som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig eller ovärdig inför rätta föra annans talan, och ej den, som icke själf röstberättigad är.

eller

att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i kongl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm af den 23 maj 1862, att valrättsvilkoren i Stockholm blifva öfverensstämmande med valrättsvilkoren i rikets öfriga städer och landsbygd.

Till stöd för motionen erinrar herr Eklund om frågans föregående behandling inom Riksdagen, hurusom vid 1894 års riksdag hans i ämnet väckta förslag så till vida vann Riksdagens bifall, att Riksdagen för sin del beslöt att ur 11 § af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm utesluta orden »som står under annans husbondevälde», men att den af Riksdagen antagna formuleringen af ifrågavarande paragraf — hvilken formulering äfven i annat afseende betecknade ändring af gällande bestämmelser — icke vann Kongl. Maj:ts bifall.

Efter att hafva lemnat en jemförande redogörelse för gällande bestämmelser om valrätt och valbarhet såväl i stadskommuner i allmänhet som i hufvudstaden, anför motionären hufvudsakligen följande.

Af de anförda paragraferna framginge, att i den förstnämnda förordningen uppdroges en bestämd skilnad emellan dem, som egde valrätt, och dem, som vore till stadsfullmäktige valbara, under det att i Stockholmsförordningen valrättsvilkoren vore lika med valbarhetsvilkoren.

Det kunde väl icke gerna vara annat än ett förbiseende, att så väsentliga olikheter i fråga om valrätt uppstått i de olika kommunalförfattningarna; olikheter, som kunde medföra, att af två personer, i precis lika omständigheter i öfrigt, den ene, boende i Stockholm, saknade rösträtt och den andre, boende i landsortsstad, egde sådan, samt att, om de båda bytte vistelseort, den rösträttslöse vunne valrätt, under det att den andre förlorade sin.

Alldenstund den s. k. politiska rösträtten vore beroende af den kommunala, blefve olikheten än mera i ögonen fallande och orättvis; ty om man också skulle anse tillåtligt, att det funnes olika vilkor för kommunal rösträtt i olika städer i samma land, kunde man väl aldrig anse det rätt och billigt, att olika vilkor vore uppställda för erhållande af politisk rösträtt i olika städer. En sådan olikhet existerade faktiskt i Sverige, tack vare den undantagslagstiftning, som i fråga om kommunal rösträtt gälde i Stockholm.

Oafsedt dessa synpunkter finnes det andra, som talade för en förändring af de angifna paragraferna i Stockholmsförordningen, nemligen svårigheten för vederbörande myndigheter att hålla reda på alla de personer, som möjligen skulle hänföras under de olika kategorier, som § 11 angäfvde. Kändt vore också, i huru ringa grad det lyckats Stockholms magistrat att åstadkomma korrekta vallängder. Det vore ju alldeles tydligt, att det icke gerna vore möjligt att i en så stor stad som Stockholm hålla reda på alla valmäns, särskildt deras, som inflyttat från landsorten, föregående affärsställning. Derfor inträffade det också, att personer, som i landsorten gjort konkurs, sedan de inflyttat till Stockholm, helt ogeneradt deltog i val och dertill ansåge sig vara i sin goda rätt, under det att stockholmaren, som råkat ut för samma öde måhända för många år sedan, i trots af att han ordentligt betalade sina kommunalutskylder och vore lika god medborgare som någon, vackert finge låta bli.

Motionären omnämner härefter, att 1894 års lagutskott, som förordade hemställan om husbondestreckets borttagande, ansåg öfriga af motionären föreslagna ändringar i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm i syfte att i fråga om valrätt bringa denna förordning i öfverensstämmelse med förordningen om kommunalstyrelse i rikets öfriga städer ej vara af behofvet påkallade, till bemötande af hvilken åsigt motionären särskildt framhåller det praktiska skäl, att en förändring i af honom angifna syfte i hög grad skulle minska det valtrassel, som numera syntes höra till ordningen för dagen vid åtminstone hvarje val till Riksdagens Andra Kammare.

Sedan motionären anført, att 1895 års lagutskott äfvenledes afstyrkt hans framställning i ämnet af den anledning, att han i den af honom föreslagna lagtexten bibehållit bestämmelsen, att en persons blotta tilltalande för vanfrejdande brott skulle utgöra hinder för hans valbarhet till stadsfullmäktig — en bestämmelse, mot hvars oförändrade bibehållande 1894 års Riksdag uttalat sig, fortsätter han sålunda:

»Denna utskottets invändning berör en alldeles ny fråga. Min framställning afser icke att åstadkomma en förändrad lagtext, utan blott att få fullständig likställighet mellan de olika förordningarna i fråga om en och samma sak, nemligen vilkoren för utöfvande af kommunalvalrätt. Denna synpunkt förbiser utskottet helt och hållet och inblandar en sak, som ligger utom motionens syfte och hvilken berör icke blott Stockholms stads kommunalförordning, utan äfven riksdagsordningen, rättegångsbalken, samtliga förordningar om kommunalstyrelse, förordningarna om kyrkostämma och landsting. En fråga är, att valrätts-

och valbarhetsvilkoren i Stockholm blifva bragta i öfverensstämmelse med motsvarande vilkor i andra delar af landet, en helt annan och en alldeles särskild fråga är att förändra bestämmelsen, att åtal för vanfrejdande brott medför inhabilitet för vissa medborgerliga uppdrag. Att den senare frågan mycket väl kan afgöras för sig, visar Riksdagens beslut af 1894, närmare angifvet i Riksdagens skrifvelse till Konungen, n:o 97, nämnda år. Följaktligen kan äfven den förra frågan, den af mig i denna motion berörda, lösas utan att ställas i samband med den andra.

Och då jag endast föreslår vissa paragrafers omflyttning i en enda förordning i syfte att vinna mera likställighet och rättvisa, synes det mig, att Riksdagen — genom att antaga mitt förslag — icke det minsta kan anses frångå sitt 1894 fattade beslut.

Möjligt är, att Kongl. Maj:t omsider kan aflåta kongl. proposition med anledning af Riksdagens skrifvelse n:o 97 af år 1894 och den hvilande grundlagsändringen. Derest ej Riksdagen endera fattat särskildt beslut i den af mig framställda frågan eller fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på önskvärheten af likställighet i fråga om valrättsvilkoren, torde i en sådan kongl. proposition komma att beröras blott hvad Riksdagen i sin ofvannämnda skrifvelse meddelat.»

Lika med motionären finner utskottet skäl tala för fullständig likställighet emellan Stockholm och rikets öfriga städer i fråga om bestämmelserna angående kommunal valrätt och valbarhet.

Men, i öfverensstämmelse med hvad af 1895 års lagutskott framhölls, anser sig utskottet ej heller nu kunna förorda den af motionären föreslagna lydelsen af de ifrågavarande paragraferna, då han oförändradt bibehållit stadgandet, att en persons blotta tilltalande för vanfrejdande brott verkar disqualificerande i fråga om valbarhet.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen i anledning af herr Eklunds föreliggande motion måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm, att

derigenom vinnes öfverensstämmelse emellan stadgandena om valrätt och valbarhet i Stockholm och rikets öfriga städer.

Stockholm den 5 maj 1896.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herr *Göransson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
